

XI. Pamoka nr. 11

Perkėlimas I: Pagalbiniai produktai perkėlimui, apvertimui ISO 12.31

Vyresnio amžiaus žmonės, ypač turintieji judėjimo negalią, atlikdami tam tikrus judesius ar kasdienę veiklą, gali naudoti pagalbinius įrenginius, skirtus persikėlimui iš vienos vietos į kitą. Šie, taip vadinamas, perkėlimas yra atliekamas įvairių pagalbinių produktų, skirtų perkėlimui ir apvertimui, pagalba. Labai svarbu pasirinkti tinkamiausią instrumentą šiems veiksams atlikti, kadangi perkėlimas (persikėlimas) iš vienos vietos į kitą kai kuriais atvejais gali būti pavojingas, ypač vyresniame amžiuje. Visų svarbiausia pasirinkti tokį įrenginį ar priemonę, kuri naudojant pacientas būtų kiek įmanoma labiau įtraukiamas į procesą (atsižvelgiant į jo(-s) gebėjimus). Esminis principas, kurio privalu laikytis, yra tai, jog parinktas įrenginys ar priemonė būtų visapusiškai saugi ir negalėtų jokių būdu pakenkti. Pavyzdžiui, svarbu vengti sukamųjų apatinių galūnių judesių po klubo sąnario keitimo operacijos; sumažėjus odos jautrumui būtina imtis atitinkamų priemonių, siekiant išvengti pritrinimų. Ankstesniuose skyreliuose aptartos tinkamo pasirinkimo, priežiūros ir valymo taisyklės galioja ir šiuo atveju.

Per(si)slinkimo lentos, čiužiniai slidžiu paviršiumi, perkėlimo paklodės

Naudojami asmens vietos ar padėties keitimui pasitelkiant slydimo technikas. Perslinkimo lentos gali būti naudojamos tiek paties paciento, tiek pasitelkiant slaugos personalą; perkėlimo paklodės naudojamos pasitelkiant pagalbą.

Sukimo platformos

Įtaisai, skirti padėti pacientui atlikti sukimosi judesį, kuomet judesio metu kojos padedamos ant įtaiso pagrindo. Taip pat, naudojama padėti pacientams, kurie gali savarankiškai atsigulti,

atsistoti ir išlaikyt šią poziciją keletą minučių, tačiau negali žengti pirmyn arba atgal. Šios priemonės naudojimui reikalingas pagalbinis personalas (asistentas).

Stacionarūs ir nešiojamieji ranktūriai

Įtaisai, skirti padėti asmenims atsikelti iš sėdimos ar gulimos padėties (pvz., iš lovos arba nuo kėdės).

Kopėtelės

Viename iš galų pritvirtinti įtaisai, skirti laipsniškai pakeisti kūno poziciją.

Perkėlimo platformos

Prietaisai, skirti stovimoje padėtyje esančių žmonių perkėlimui trumpais horizontaliais atstumais.

XII. Pamoka nr. 12

Perkėlimas II: Pagalbiniai produktai žmonių kėlimui ISO 12.36

Įranga, skirta asmens perkėlimui pakeliant ir perdislokuojant.

Mobilieji pacientų keltuvai su diržais, skirti asmens perkėlimui sėdimoje padėtyje

Ši įranga skirta pergabenti pakėlus ir laisvai transportuoti žmogų sėdimoje, pusiau sėdimoje padėtyje arba pusiau gulomis. Kūno atramos blokas yra sudarytas iš diržų. Šių įrenginių pranašumas yra tas, kad šie jie nėra stacionarūs, gali būti laisvai stumdomi ratų pagalba, pagrindas suprojektuotas taip, kad būtų galima lengvai pristumti prie vežimėlio, lovos ir kitų baldų ar jų elementų. Platus diržų ir juostų asortimentas leidžia perkelti įvairios fizinės būklės pacientus tinkamoje padėtyje.

Mobilieji pacientų keltuvai, skirti asmens perkėlimui stovimoje padėtyje

Įranga, skirta paciento perkėlimui iš sėdimos į vertikalią poziciją; įranga gali būti laisvai stumdoma; kūno atramą sudaro diržai, kojų ir (arba) alkūnių atramos.

Mobilieji pacientų keltuvai, skirti asmens perkėlimui gulimoje padėtyje

Įranga, skirta gabenti pacientą pakėlus gulimoje padėtyje; kūno atrama turi vertikalaus reguliavimo galimybes.

XIII. Pamoka nr. 13

Perkėlimas III: Prie sienų, grindų ar lubų tvirtinami stacionarūs keltuvai ISO 12.36.12

Keltuvų, kurių bėgiai montuojami ant lubų, pranašumai, lyginant su mobiliaisiais keltuvais, yra minimalūs reikalavimai užimamam plotui, todėl paciento gabenimui didesnėse patalpose reikia mažiau pastangų. Bėgių sistema gali būti montuojama tiek viename kambaryje, tiek visame gyvenamajame pastate, tokiu būdu sprendžiant paciento perkėlimo iš vieno patalpų į kitas klausimą. Prie keltuvo rėmo tvirtinamų diržų ir priedų įvairovė sudaro pakankamai saugias gabenimo sąlygas, atsižvelgiant į kiekvieno paciento būklę.

Prie lubų tvirtinamos pacientų keltuvų sistemos vienodai naudingos ir pacientams, ir jais besirūpinančiam slaugos personalui. Ši įranga sudaro sąlygas daugelį veiksmų atlikti mažesnėmis pastangomis. Tai labai svarbu, nes vien tik savo fizinėmis pastangomis slaugos personalas šio darbo dirbti visą dieną nepajėgtų, kadangi daugumą veiksmų (pvz., paciento apvertimas, medicininė apžiūra, pragulų prevencija, perkėlimas į kėdę, prausimas ir t.t.) reikia kartoti keletą kartų per dieną, net ir esant vienam pacientui. Kai kurios keltuvų sistemos didelius svorius leidžia perkelti įstrižai. Tokiais atvejais, net ir naudojantis keltuvu, būtina laikytis pacientų perkėlimo taisyklių. Bėginė pakaba leidžia lengvai perkelti pacientą tarp atskirų bėgių sistemos segmentų (taškų), funkcionalumas priklauso tik nuo visos sistemos sudėtingumo ir galimybių. Didelė pranašumą suteikia galimybė lubose sumontuoti bėgių sistemą iki vonios kambario. Tokiu atveju paciento perkėlimas vyksta greičiau ir reikia kur kas mažiau kitų pagalbinių įtaisų. Nelaimingų atsitikimų prevencija yra ypač svarbi tiek paciento, tiek pagalbinių personalo požiūriu, ypač tokiose situacijose, kai pacientas gabenamas didesniais atstumais. Tinkama priežiūra perkėlimo metu yra gyvybiškai svarbi. Ypatingą dėmesį būtina atkreipti į tinkamą diržų ir sėdimųjų paviršių padėtį, ypač jei pacientas kenčia nuo kaklo ar nugaros smegenų pažeidimų arba ligų, kurios paveikia audinių jautrumą. Sistemos dizainas leidžia pacientui dalyvauti procese pagal savo galimybes; esant sumontuotam valdikliui, savarankiško judėjimo galimybės dar labiau išplečiamos.

Prie sienų, grindų ar lubų tvirtinami stacionarūs keltuvai

Įranga, skirta gabenti pacientą pakėlus kūną bėgių sistemos ribojamame plote.

XIV. Pamoka nr. 14

Priemonės, skirtos padidinti savarankiškumą I: Valgymas; Pagalbiniai namų apyvokos produktai ISO 15

Vyresniame amžiuje, nepaisant dalinio įgūdžių praradimo, žmonės neturėtų atsisakyti savo įprastos veiklos ir vaidmens visuomenėje. Gali tekti pritaikyti aplinką (pakeičiant lentynų pozicijas, įleidžiant lentynas ir t.t.), tačiau naudojantis namų ruošos darbus lengvinančiais įrankiais, galima ir toliau užsiimti įprastine veikla. Kasdienės ruošos palengvinimui skirtų priemonių pasirinkimas paprastai būna grindžiamas išsamiu funkcinių galimybių vertinimu. Tarptautiniu mastu pripažinta savarankiškumo vertinimo priemonė yra Barthel indeksas ir Funkcinės nepriklausomybės skalė – FIM (angl. Functional Independence Measure). Pagalbinių priemonių pasirinkimą taip pat lemia kai kurie aplinkos veiksniai (pvz., virtuvės dydis, giminaičių ar artimųjų palaikymas) ir asmeninės savybės (amžius, pomėgiai ir t.t.).

Šiame skyriuje bus apžvelgiamos virtuvės priemonės ir įrankiai. Galimybė maitintis nepriklausant nuo kitų žmonių, daugumai yra labai svarbus savarankiškumo indikatorius. Žemiau apžvelgiami įrankiai padeda pasiekti maksimalų savarankiškumo lygį.

Pagalbiniai produktai pjaustymui, smulkinimui ir atskyrimui gaminant maistą

Raikymo aparatai, peiliai, pjaustymo lentelės, sūrio pjaustyklės, kiaušinio trynio atskyrimo priemonės, kiaušinių pjaustyklės, svogūno laikikliai ir tarkos

Pagalbiniai produktai valymui ir lupimui

Bulvių šepetėliai, bulvių skustukai (rankiniai ir elektriniai), bulvių laikikliai ir išpjaustymo peiliai

Maisto dozatoriai

Matavimo talpos, skirtos dozuoti iš anksto numatytus kiekius skystų ir birių produktų.

Pagalbinės kepimo priemonės

Vartymo mentelės, kepimo skardos ir indai

Pagalbinės priemonės, skirtos maisto ir gėrimų patiekimui

Indai ir reikmenys, kurių pagalba patiekiamas maistas ir gėrimai Containers from which food and drink are served and the utensils used for this action. Indai, skirti pašildytam maistui ir vakuuminės izoliuotos gertuvės.

Stalo įrankiai, lazdelės ir šiaudeliai

Priemonės ir įrankiai, skirti naudoti valgymo metu, pjauti, įpjauti ar perpjauti maistą, perkelti maistą iš indo į burną.

Puodeliai, stiklinės, taurės ir lėkštės

Rankenų adapteriai ir kiti aksesuarai, naudojami geriant

Lėkštės ir dubenėliai

Lėkštės šiltam vandeniui, dubenys su dangteliu ar rankena ir serviravimo padėklai

Maisto apsauga

Gaminiai, kurie, pritvirtinti prie lėkštės krašto, apsaugo nuo maisto išsipylimo

Maitinimo prietaisai

Elektriniai ar rankiniai prietaisai, kurių pagalba maistas perkeliamas iš indo į burną

XV. Pamoka nr. 15

Priemonės, skirtos padidinti savarankiškumą II: Pagalbiniai produktai apsirengimui ir nusirengimui ISO 09.09

Vyresniame ažiuje, kaip ir visos su judėjimu susijusios veiklos, apsirengimas ir nusirengimas taip pat gali būti apsunkintas ligų, motorinės sistemos traumų ar fiziologinių senėjimo procesų. Negalavimai išryškėja, kai asmuo tampa neįgalus arba išsivysto galūnių funkcijos nepakankamumas. Dauguma atvejų simptomai pasireiškia, kai žmogui pirmą kartą tampa sunku rengtis, pvz., nepavyksta greitai užsivilkti striukės, judesiai tampa skausmingi ir pan. Jei nepavyksta apsivilkti drabužio, žmogus pasilieka namuose. Tokiu būdu žmogus patiria izoliaciją. Būtent todėl yra svarbu naudoti įvairias pagalbines priemones ir technologijas, padedančias vyresnio žmonėms dalinai išvengti šio funkcijų praradimo etapo ir pakartotinai tapti aktyviais ir savarankiškais.

Sagų kabliukai

Prietaisai, padedantys žmogui užsisegti, atsisegeti drabužius ir batus

Pagalbiniai priduktai, skirti užsimauti kojines ar pėdkelnes

Įtaisai, skirti padėti užsimauti kojinaites, kojines ar pėdkelnes

Šaukštai

Prietaisai, skirti padėti apsiauti ar nusiauti avalynę

Drabužių laikikliai

Prietaisai, prilaikantys drabužius stacionarioje (fiksuojoje) padėtyje vilkimosi metu

Apsirengimui ir nusirengimui skirtos lazdelės ir kabliukai

Įtaisai, skirti užfiksuoti ar sugriebti drabužius apsirengiant ar nusirengiant

Užtrauktukų rankenėlės

Įtaisai, padedantys lengviau atitraukti ar užtraukti užtrauktuką

XVI. Pamoka nr. 16

Priemonės, skirtos padidinti savarankiškumą III: Pagalbiniai prausimosi ir maudymosi produktai ISO 09.33

Ko gero, tai yra viena sričių, kurioje kasdienis pagalbinių produktų naudojimas pasireiškia dažniausiai. Vyresniame amžiuje, dėl psichologinio amžėjimo procesų, motorinė ir jutiminė sistema ne tik sulėtėja, bet ir tampa mažiau prognozuojama, todėl padidėja nelaimingų atsitikimų ir sužeidimų pavojus. Jau nekalbant apie funkcijos praradimą dėl įgimtos ar įgytos negalios. Netinkamas svorio perkėlimas, įprastų judesių sutrikimas, apmirusios galūnės, suvokimo ir orientacijos sutrikimai, nusilpę rankų raumenys arba vonios kambaryje staigiai pasireiškusi keleto šių faktorių kombinacija gali lemti griuvimą su sunkiomis traumomis. Egzistuoja platus pagalbinių technologijų, skirtų padėti išvengti panašių incidentų, pasirinkimas. Siekiant išvengti pusiausvyros praradimo, turi būti imtasi veiksnių, kurie apimtų paviršių, užtikrinančių tinkamą sukibimą (net jei jie yra šlapi), paklojimą; esant pusiausvyros praradimo pavojui, tinkamame aukštyje, tinkamu kampu sumontuotos rankenos gali padėti išvengti griuvimo. Trumpalaikę ir ilgalaikę apkrovą patiriančioms galūnėms skirtos specialios maudymosi kėdės.

Maudymosi kėdės (su ratukais ir be ratukų), maudymosi lentos, atlošai, sėdynės

Prietaisai, skirti maudytis sėdint vonioje ar duše

Neslystantys vonios kilimėliai, dušo kilimėliai ir juostos

Medžiagos, skirtos paslydimo prevencijai vonioje, vonios kambaryje ar duše

Vonios neštuvai, dušo stalai, sauskelnių keitimo stalai

Stacionarūs ar mobilūs stalai, ant kurių guli pacientas maudymo, prausimo ar sauskelnių keitimo metu

Praustuvės

Stacionarios ar kilnojamos praustuvės, skirtos kūno dalių prausimui

Pagalbiniai produktai, skirti sumažinti vonios ilgį ar gylį

Priemonės ar medžiagos, dedamos į vonios vidų, siekiant sumažinti jos gylį ar ilgį

XVII. Pamoka nr. 17

Priemonės, skirtos padidinti savarankiškumą IV: Pagalbiniai asmens higienos produktai ISO 09.12,

Pagalbinės asmens higienos priemonės yra viena iš intymiausių savarankiško gyvenimo sričių. Šių priemonių atsakingas ir atsargus naudojimas palengvina tiek paciento asmeninį gyvenimą, tiek pagalbinių personalo darbą. Labai svarbu suteikti galimybę pacientams pasiekti maksimalų savarankiškumo lygį. Pagalbos proceso metu būtina kuo greičiau pasiekti aukščiausią asmens autonomijos lygį, siekiant sumažinti paciento pažeidžiamumą. Gerbti asmens privatumą yra labai svarbu, tačiau negalima daryti jokių kompromisų, užtikrinant maksimalius higienos standartus. To neįmanoma padaryti be atitinkamo dizaino tinkamai parinktų pagalbinių priemonių. Naudojant higienos priemones tampa vis svarbiau laikytis sterilumo, valymo ir priežiūros taisyklių.

Sanitarinės kėdės

Kėdės su ratukais ar be ratukų, su įmontuotu surinkimo rezervuaru, naudojamos ne tualetu patalpose. Šios sanitarinės kėdės gali būti naudojamos ir maudymuisi (ar prausimuisi).

Tualetu sėdynės, paaukštintos sėdynės, montuojamos ant esamos sėdynės ar klozeto.

Priemonės, tvirtinamos ant klozeto ar tualetu sėdynės, skirtos sėdėjimui; suteikia stabilumo ir komforto.

Indai kūno išskyroms

Talpos, skirtos kūno išskyroms surinkti, leidžia asmeniui šlapintis ir tuštintis esant, pvz., lovoje.

Šlapimo nukreipimo priemonės ISO 09.24

Prietaisai šlapimui nutekėti, kai nusilpsta šlapimo takų ir pūslės kontrolė.

Ilgalaikiai vidiniai kateteriai

Vamzdiniai įtaisai, dedami į šlaplę, skirti ilgalaikiam šlapimo pūslės išskyry šalinimui

Terapiniai kateteriai

Vamzdiniai įtaisai, dedami į šlaplę, skirti vienkartiniam šlapimo pūslės išskyry šalinimui, (ištuštinimui)

Šlapimo latakai

Įtaisai, skirti nukreipti šlapimą nuo kūno į klozetą (ar kitą indą); gali būti naudojami stovint.

Šlapimo ir išmatų surinkimo priemonės ISO 09.27

Sujungimo mazgai (žarnelės, jungtys, vožtuvai)

Atviri šlapimo surinkimo maišeliai (kolektoriai)

Lankstūs konteineriai šlapimo surinkimui su ertme turinio išpylimui

Išmatų surinkimo maišeliai (kolektoriai)

Dėvimos lanksčios talpos, skirtos išmatoms iš tiesiosios žarnos surinkti

Šlapimo kolektorių laikikliai ir tvirtinimo

Įtaisai, skirti surinkimo maišeliui tvirtinti prie kūno, vežimėlio, lovos ir t.t.

Pagalbiniai produktai šlapimo ir išmatų surinkimui

Priemonės, skirtos šlapimui ir išmatoms surinkti (absorbuoti).

XVIII. Pamoka nr. 18

Pagalbinės priemonės, skirtos kasdienei veiklai I:

Dažnai susiduriame su situacija, kai sakome sau: „Šioje vietoje praverstų rankena! Būtų pravartu, kad ši rankena būtų storesnė! Būtų taip gerai, kad ši rankena būtų išlenkta, kad galėčiau ją pastumti! Ir kad galėčiau į ją atsiremti riešu! Tada man būtų daug lengviau atidaryti šias duris į ją pasiremus.“ Dažniausiai nė nepastebime, kad keletas mažų pakeitimų kasdienes daiktus padarytų prieinamus tiems, kuriems kitais atvejais reiktų mūsų (ar kitų žmonių) pagalbos. Įvairios kasdinių daiktų modifikacijos leidžia šiuos daiktus naudojančioms asmenims tapti labiau savarankiškiems atliekant tam tikras veiklas.

Rankenos ir tvirtinami priedai

Prie įprastų daiktų tvirtinami įtaisai, lengvinantys jų suėmimą, sugriebimą

Įrankiai, palengvinantys kitų įrankių laikymą:

Sugriebimo, įsitvėrimo prietaisai

Produktai, skirti objektų sugriebimui, pakeičiantys sugriebimo ranka funkciją

Laikymo prietaisai:

Prietaisai padedantys suspausti, sukuti, pasukti ar apsukti objektus:

XVIII. Pamoka nr. 19

Pagalbinės priemonės, skirtos kasdienei veiklai II:

Egzistuoja daugybė kasdienio gyvenimo užduočių, kurių atlikimui išorinė pagalba neatrodytų reikalinga, tačiau ji yra būtina, siekiant užtikrinti, kad šios veiklos būtų atliekamos sklandžiai. Tinkamas savarankiškas dozavimas gali būti viena pagrindinių sėkmingo ligos gydymo prielaidų. Rūšiavimas ir surūšiuotų daiktų (produktų, objektų) gabenimas priklauso šių kasdienio gyvenimo užduočių kategorijai. Tinkami padėklai, pernešimo įrankiai ir indai padeda sužalotiems žmonėms gabenti produktus jų nepažeidžiant.

Pagalbiniai vaistų kiekio matavimo, dozavimo ar modifikavimo produktai, skirti užtikrinti jų tinkamą vartojimą

Įtaisai, skirti išmatuoti teisingą vartojamo per burną ar švirkščiamo per odą vaisto dozę; paimti reikiamą vaisto kiekį; atlikti tabletes, kapsulės ar piliulės modifikaciją, siekiant gauti mažesnę veikliosios medžiagos dozę; arba pakeisti vaisto forma, siekiant palengvinti jo skyrimą ar suvartojimą. Tablečių trupintuvai (dalintuvai) ir pagalbinių produktai skystų vaistų tūrio matavimo prietaisai.

Dieninės ar savaitinės tablečių dėžutės:

Tablečių dėžutės su skaitmeniniu displėjumi:

Tablečių dalinimo įrankis (trupintuvas):

Akių lašų dozatorius:

Pagalbiniai produktai nešimui ir gabenimui

Prietaisai, prilaikantys ar laikantys objektus su tikslu juos gabenti, pvz., padėklai, laikikliai, kabinimo įranga ir t.t.

XX. Pamoka nr. 20

Dėvimi pagalbiniai produktai, skirti kūno apsaugai ISO 09.06

Su amžiumi kaulai tampa pažeidžiami. Osteoporozės paveikti trapūs kaulai yra labiau linkę lūžti. Kaulų silpnėjimas taip pat lemia sąnarių pažeidžiamumą. Pastarųjų apsauga yra ypač svarbi, kadangi gydymas trunka ilgai ir yra mažesnė tikimybė visiškai pasveikti. Tačiau sužalojimų galima išvengti, naudojant pagalbines priemones, tokias kaip alkūnių, kelių ar klubų apsaugos.

Pagalbinės priemonės alkūnių ir riešų apsaugai

Apsauginiai paminkštinimai ir kiti aksesuarai, skirti išvengti traumų ar sumušimų

Pagalbinės riešų apsaugos priemonės

Pirštinės ir kiti aksesuarai, skirti traumų ir sumušimų prevencijai

Pagalbinės kulnų, pėdų ir kojų pirštų apsaugos priemonės

Batai

Pagalbiniai liemens ir viso kūno apsaugos produktai

Kelnės, apatiniai su paminkštinimu lūžių prevencijai griuvimo atveju.

Nedėvimos paslydimo ir nelaimingų atsitikimų prevencijos priemonės:

Pagalbiniai tvirtinimo (fiksavimo) produktai ISO 24.27.06

Priemonės, skirtos įtvirtinti ir laikyti objektus tam tikroje padėtyje

